

Bursa, 17.08.2015

Avem nevoie de o strategie națională de creștere a intermediarii financiare

***Interviu cu Sergiu Oprescu, președintele Consiliului Director al ARB
și președintele executiv Alpha Bank**

*** "Există riscul ca procesele colective să producă pierderi sistemului bancar"**

*** "Avem o problemă de creare a unui mediu antreprenorial sustenabil"**

*** "Criza din Grecia a fost un test care a demonstrat încă o dată soliditatea sistemului bancar românesc"**

Există "concepția greșită" că sistemul bancar "are de unde și că putem să luăm de la el încontinuu", ne-a spus Sergiu Oprescu, președintele Consiliului Director al Asociației Române a Băncilor (ARB) și președinte executiv Alpha Bank.

Potrivit domniei sale, în ultimii cinci ani, acest sector a pierdut în medie 3% din capital. Pierderea echivalează cu o sumă de aproximativ 15% din fondurile proprii pe ultimii cinci ani, ceea ce înseamnă un nivel de creditare de câteva miliarde de euro, pe care sistemul bancar, astăzi, nu poate s-o facă, ne-a explicat domnul Oprescu, în cadrul unui interviu. "Trebuie să înțelegem că noi încercăm, ca orice alt domeniu, să atragem capital, internațional sau autohton, care să fie reinvestit. Noi trebuie să oferim randamente acestui capital. Băncile europene au un randament al capitalului de 10-12%, ca medie din 2010 până în 2014. Sistemul bancar românesc are un randament al capitalului de minus 3%", a ținut să precizeze domnia sa.

Reporter: Sunteți noul președinte al Asociației Române a Băncilor (ARB). Ce obiective v-ați stabilit, în calitate de reprezentant al tuturor băncilor?

Sergiu Oprescu: Cred că trebuie să creștem capacitatea noastră de a comunica, în toate direcțiile - și în relațiile cu piața, cu autoritățile, dar și în interiorul ARB, între membri, cu acționarii noștri. Cred că trebuie să avem o comunicare mai directă, astfel încât colegii noștri din ARB să înțeleagă în fiecare clipă care sunt limitările asociației, pentru că nu întotdeauna putem avea poziții pentru fiecare membru al ARB. În aceste condiții, comunicarea deschisă este absolut necesară, este un fel de transparentizare a activității pe care o desfășoară ARB, atât din punct de vedere al reprezentării asociației, cât și din punct de vedere al capacității sale de a transmite pieței anumite probleme pe care le avem în interiorul comunității. Comunicarea a existat tot timpul, însă handicapul principal pe care îl avem este că vorbim de un domeniu extrem de complex, care presupune o anumită educație financiară. Când vorbim de comunicare, transmitem și informația că

trebuie să facem inclusiv o comunicare spre educare, să se înțeleagă mai bine care este activitatea sistemului bancar și care este necesitatea acestuia. Toate țările cu care ne comparăm au sisteme bancare extrem de puternice, profitabile, capabile să genereze investiții, să finanțeze pe termen lung investițiile din țara respectivă. Pe de o parte, noi ne-am dori să fim ca respectivele state, pe de altă parte nu toți înțeleg rolul sistemului bancar. Nu înțelegem de ce trebuie să avem un sistem bancar puternic, de ce ar trebui ca sistemul bancar să aibă o rentabilitate a capitalurilor proprii și să atragă capital. Pentru că, pe măsură ce intră capitaluri în sistemul bancar, acest sistem are capacitatea să multiplice de zece ori capitalul intrat, prin creditarea pe care o face în economia respectivă. Vom descoperi că nivelul de intermediere financiară este direct proporțional cu prosperitatea țărilor respective, prosperitate reprezentată printr-un indicator PIB per capita. Dacă avem o intermediere financiară mică (ponderea creditului neguvernamental în PIB) - și în cazul nostru este cea mai scăzută din Uniunea Europeană, de circa 31-32% -, capacitatea noastră de a avea tracțiune, de a crește incremental la nivelul prosperității este mare. Înseamnă că fiecare creștere incrementală a intermedierei financiare ar avea un fel de tracțiune directă în creșterea PIB, iar acest lucru presupune că noi ar trebui să avem un fel de politică la nivel național de creștere a intermedierei financiare în România, bineînțeles în parametri care să evite derapaje.

Reporter: Referitor la creditare, domnul guvernator Mugur Isărescu a atras atenția, recent, că ritmul de creștere a acestui segment ar putea deveni prea accelerat. Cum comentați acest avertisment?

Sergiu Oprescu: Domnul Guvernator a vorbit despre un ritm de creștere care poate deveni la un moment dat nesustenabil. Este vorba despre cât de repede accelerăm. Putem să avem o viteză de croazieră de 90-100 de km pe oră care ar fi acceptabilă pe un drum bun, dar trebuie să vedem cât de repede accelerăm ca să ajungem la acea viteză. În perioada de accelerare putem avea riscuri, iar domnul Guvernator a atras atenția asupra acestui lucru - ca în perioada aceasta, de accelerație, să nu cumva să avem derapajele de dinainte. "Nu încercați să creșteți foarte rapid de azi pe mâine, pentru că în perioadă de creștere foarte rapidă pot avea loc accidente!" Acesta este mesajul pe care eu l-am înțeles de la domnul Guvernator. Avem nevoie de creștere a creditului neguvernamental, problema este în ce procente și cât de sustenabilă este această accelerare. Cred că ne trebuie un fel de condus prudent - mai bine să accelerăm încet, să ajungem la o viteză de croazieră pe care să o putem menține, decât să conducem într-o manieră extrem de agresivă, cu accelerări foarte bruște și imediat cu frâne, cum s-a întâmplat în perioada anterioară.

Reporter: Ce înseamnă "prudență" în termeni bancari?

Sergiu Oprescu: Prudența la noi se traduce în criteriile de risc. Nu trebuie să facem rabat la criteriile de risc pe care le-am testat, le-am statuat și le-am verificat. Seriile de date care ne validează modelele noastre de risc la ora actuală sunt suficient de lungi ca să putem trage concluzii pertinente cu privire la comportamentul împrumutatului pe o perioadă de timp. Când facem analiza de risc, noi nu luăm în calcul numai capacitatea clientului de a rambursa creditul, ci și dorința lui de a-l rambursa. Toate aceste date sunt deja implementate în modelele de risc pe care le avem în sistemul bancar.

Reporter: Cum a evoluat creditarea, în ultima perioadă?

Sergiu Oprescu: Pe creditarea retail există cerere, mai ales în zona imobiliară-ipotecară. Segmentul creditului neguvernamental ipotecar este singurul care, și în perioada de criză, a crescut cu circa 10%. Este segmentul care a crescut cel mai mult și în condiții de risc foarte bune și este segmentul creditului neguvernamental care a înregistrat cea mai mică pondere în structura creditelor neperformante. A avut cel mai mic nivel de neperformanță, în comparație cu celelalte

segmente - cum ar fi creditul pentru IMM, cel pentru consum, inclusiv creditul corporațiilor medii și mari, afectate în principal de legea insolvenței și de "utilizarea" legii insolvenței de o manieră ușor abuzivă, uneori.

Reporter: În ce punct se află Programul Prima Casă?

Sergiu Oprescu: Prima Casă a fost pilonul principal de stabilitate în domeniul creditării imobiliare în România. Acum, cred că Prima Casă și-a îndeplinit mandatul. Deși crește în momentul de față și are rolul lui, în totalul creditării imobiliare ponderea creditului prin acest program a scăzut. Noi am început să utilizăm din ce în ce mai mult diverse produse ale sistemului bancar de aceeași natură, dar altele decât creditul Prima Casă. Acum, produsul standard este unul aproape la nivelul programului Prima Casă, din punct de vedere al prețurilor. Diferența este că, poate, se solicită un avans mai mare la produsul standard, modelele de risc fiind diferite.

Reporter: Sunt deponenți care și-au retras banii din bănci, în ultima perioadă. Cum caracterizați evoluția depozitelor și mișcările de retragere a economiilor?

Sergiu Oprescu: Este un comportament uman ca în oricare altă piață. Odată ce dobânzile din sistemul bancar scad, oamenii caută modalități alternative de investiții. Fiecare dintre cei care economiseau până acum, gândeau și aveau și o componentă investițională. Este vorba despre capacitatea de a multiplica acei bani, nu doar de a economisi, iar această componentă nu a fost foarte dezvoltată în România. De aceea noi nu avem o piață de capital bine dezvoltată. Nu avem adâncimea pieței de capital pe care ar fi putut s-o aibă România și pentru că, o perioadă foarte lungă de timp, noi am "stimulat", prin dobânzi ridicate în zona pieței bancare, atât economisirea, cât și această tendință investițională a clientului. Pe măsură ce dobânzile au scăzut, oamenii care au avut tendința naturală de economisire continuă să economisească și acest lucru se vede. Economisirea crește în România, totalul depozitelor a depășit totalul creditelor neguvernamentale, începând cu anul 2014. Suntem la un raport extrem de bun al creditelor față de depozite, nivelul fiind de circa 90%. Ne dorim să fie și mai mic, pentru a crește capacitatea de creditare pe termen lung, întrucât ne vom baza în principal pe economisire internă pentru a avea capacitate de creditare pe termen lung. Capacitatea noastră de a atrage economisire externă așa cum era la începutul anilor 2000, pe baza unei teorii a convergenței, a scăzut. Trebuie să ne bazăm pe economisire internă ca să avem capacitate de creditare pe termen lung.

Reporter: Ce fac cu banii cei care și-au retras depozitele?

Sergiu Oprescu: O mare parte a celor care aveau și tendința investițională și interesul investițional migrează către alte instrumente. Fondurile mutuale au crescut absolut spectaculos. Nici în visurile lor cele mai bune nu își imaginau că vor avea astfel de creșteri, de circa 1 miliard de euro de la an la an, în primăvara lui 2015. Din punctul nostru de vedere, acești bani au ieșit din zona de economisire și s-au dus pe valența investițională, în zona respectivă, iar același lucru va continua să se întâmple. Piața imobiliară este influențată de același tip de comportament. În contextul în care dobânzile au scăzut, creșterea din acest an de pe segmentul imobiliar este legată, într-o oarecare măsură, de dorința unor dezvoltatori sau a unor persoane cu economii ridicate să investească în ceva care le dă randament mai bun decât dobânda bancară. Cred că acest lucru este extrem de favorabil pentru creșterea economică, întrucât se capacitează potențialul investițional al capitalului autohton. Noi am avut un capital autohton care stătea în zona de economisire, iar acum o parte din el se duce în zona investițională, ceea ce nu poate să facă decât bine economiei. Este adevărat că ar trebui ca aceste economii să meargă și într-o zonă investițională manufacturieră, nu doar în zona imobiliară sau consumeristă.

Reporter: Această mișcare nu este în detrimentul băncilor?

Sergiu Oprescu: Băncile nu sunt lovite de această mișcare a capitalurilor. Am spus mai devreme că economisirea crește, deci băncile se bazează în continuare pe aceeași tendință de creștere. Factorul anual de creștere a depozitelor este de 7%, aflându-se în zona prudentă. Însă, ar fi putut crește cu mai mult, iar acel "cu mai mult" se duce în zona investițională.

Reporter: Dacă cresc și economiile și se fac și investiții înseamnă că oamenii au bani?

Sergiu Oprescu: Ideea este că plecăm dintr-o zonă foarte redusă. Ținând cont de faptul că împrumutul imobiliar în România are o penetrare de 6%-6,5% din totalul stocului locativ, în condițiile în care acest indicator este în jur de 60% în alte țări, ne dăm seama cât de puțin am ancorat creditul retail în zona noastră. Întotdeauna ne uităm la cât ar putea sistemul bancar să crediteze, dar trebuie să ne uităm și la partea de cerere și să vedem dacă avem acel mediu antreprenorial necesar ca sistemul bancar să poată să crediteze zona respectivă. Noi avem 22 de companii la mia de locuitori - cel mai scăzut nivel din zona centrală și sud-est-europeană. Celelalte țări au 60-70 de companii la mia de locuitori, Bulgaria are 55, nu mai vorbesc de Cehia cu 140 de companii la 1000 de locuitori. Pe de altă parte, noi avem numărul cel mai mare de insolvențe la mia de companii, respectiv 45. Bulgaria are două companii în insolvență la mia de companii, Cehia nouă, iar media țărilor analizate este de zece. Ce ne spun aceste cifre? Avem o problemă de creare a unui mediu antreprenorial sustenabil. Avem puține inițiative antreprenoriale, iar investitorii, odată ce-și creează companii, la primele semnale negative fug în insolvență. Ridică mâinele mai repede decât alții din zona centrală și sud est europeană. Este nevoie să ne gândim ce trebuie să facem ca să stimulăm acest mediu investițional, care, în final, este motorul de creștere a economiei românești.

Reporter: Cum caracterizați problema creditelor în franci elvețieni și ce măsuri ar trebui să se adopte pentru soluționarea acesteia?

Sergiu Oprescu: Noi, la Alpha Bank, am decis încă de la început să nu acordam credite în CHF. Ne-am uitat atunci pe un grafic care arăta variația francului elvețian față de celelalte monede și am făcut analiza. Francul avea o volatilitate mai mare față de celelalte monede și am înțeles că va fi aproape imposibil de explicat unui client de ce o perioadă de timp trebuie să fie penalizat și o altă perioadă de timp va fi bonificat. Per total, pe o perioadă lungă de timp, paradoxul este că francul elvețian, care are volatilitate în jurul celorlalte monede, dă perioade în care debitorii plătesc mai puțin și perioade în care plătesc mai mult decât ceilalți. Mi-a fost greu să cred că cineva ar fi putut explica acest lucru astfel încât și clienții să înțeleagă.

Reporter: Credeți că reprezentanții vreunei bănci au încercat să explice acest aspect?

Sergiu Oprescu: Nu știu dacă cineva a explicat în sensul acesta. Problema pe fond este următoarea: avem două tipuri de riscuri - risc de variație a ratei dobânzii și risc valutar. Acestea două operează împreună. Dacă un client vrea să-și aleagă un risc de variație a ratei dobânzii mai mic, ceea ce dădea francul elvețian la vremea respectivă (n.r. dobânda de bază, respectiv LIBOR), își poate asuma un risc valutar mai mare. Pentru că piețele vor arbitraja între acestea două, ele vor fi întotdeauna comparabile cu alte două seturi, dintr-o altă monedă. Pe termen lung, cele două monede vor fi comparabile, doar că în anumite perioade de timp creează șocuri care pot conduce la tulburări sociale. Ca soluție, cred că trebuie găsite măsuri obiective și individuale, care să favorizeze clientul și să evidențieze faptul că, într-o perioadă, pot exista probleme de rambursare ca urmare a volatilității crescute a cursului unei monede, fără să defavorizăm alte categorii de

clienți - deponenții și împrumutații, în general.

Reporter: Foarte multe credite neperformante au fost externalizate cu discounturi semnificative. Nu ar fi mai eficient pentru bănci să negocieze cu clienții și să acorde discounturi mai mici decât acordă firmelor de recuperare?

Sergiu Oprescu: În cazul în care riscul valutar variază foarte mult, oamenii nu vor putea să ramburseze creditul și atunci produc o pierdere în sistem sau băncii respective. Aceasta din urmă ar trebui să-și facă o analiză de oportunitate și să vadă dacă preferă să restructureze creditul, cu o pierdere acceptată în momentul respectiv, dar să-l salveze pe debitor pentru ca acesta să ramburseze banii în următoarea perioadă, sau preferă să-l lase să intre în default și să-și asume pierderea.

Situația poate fi diferită de la bancă la bancă. Fiecare operator financiar trebuie să aibă propria politică și propria analiză pe care o face în relația cu clienții săi. Trebuie să avem grijă să rămânem într-o zonă obiectivă coerentă, pentru că, pe măsură ce comunicăm populist și creăm anumite așteptări, acestea influențează comportamentul clienților. Acest lucru poate însemna că cei care întârziu între zero și 15 zile vor întârzi acum între 15 și 30 de zile și, astfel, se afectează procesul de provizionare.

Reporter: Recent, ANPC a câștigat pe fond un proces colectiv împotriva uneia dintre bănci. Credeți că această primă decizie într-un astfel de proces reprezintă un risc sistemic?

Sergiu Oprescu: Cred că am luat o cale singulară noi, în România, în sensul că, deși Directivele UE menționau că reglementările nu se aplică și creditelor în stoc, noi am ales să aplicăm legea inclusiv la împrumuturile deja existente. Acest lucru bineînțeles că pune în pericol stabilitatea financiară și, în final, se va produce o pierdere în sistemul bancar.

Reporter: În cazul în care procesele colective vor fi câștigate...

Sergiu Oprescu: Da, dar există riscul ca aceste pierderi să existe. Cât este de mare probabilitatea acestui risc este o altă problemă, dar riscul există. Putem fi în situația în care o bancă să fi câștigat de 999 de ori procesele pe o clauză, iar a mia oară să piardă, ceea ce va avea un impact uriaș pentru toată lumea. Comunitatea bancară solicită asigurarea principiului echității procesului de justiție.

Reporter: Sunteți președintele uneia dintre băncile noastre cu capital grecesc. Cum s-a simțit criza elenă din interior?

Sergiu Oprescu: Mi s-a părut foarte corectă declarația domnului Nicolae Cintează (n.r. directorul Direcției de Supraveghere din cadrul BNR) din ziarul BURSA, potrivit căreia băncile locale cu capital grecesc au fost puternice în toată această perioadă. Băncile noastre cu capital grecesc au traversat o perioadă dificilă, dar au trecut cu fruntea sus din toate punctele de vedere. Criza elenă nu s-a văzut nicio clipă în relația cu clientul, iar sentimentul de încredere a existat tot timpul. Le-am mulțumit întotdeauna clienților noștri pentru încrederea de care au dat dovadă în această perioadă. Evenimentele au trecut și mi se pare că au reprezentat un test care a demonstrat încă o dată soliditatea sistemului bancar românesc. A fost un test care a arătat că sistemul bancar românesc poate să absoarbă șocuri de orice natură ar fi ele. Cred că am demonstrat încă o dată că avem bancheri cu o bună pregătire și mă refer la cei care relaționează efectiv cu clientul. Aceștia au fost cei mai testați bancheri ai perioadei - au făcut față reacțiilor negative, de așteptat, ale clientului și la competiția ușor neloială din sistem. Trebuie să menționez că, din 2009 și până acum, băncile s-au maturizat.

Reporter: Cât de posibilă este aplicarea bail-in-ului (măsură de salvare a băncilor cu probleme care include și confiscarea depozitelor negarantate) la noi?

Sergiu Oprescu: Bail-in-ul ar putea avea loc numai în situații de excepție, de catastrofă, dezastre financiare etc. Noi tocmai demonstrăm că sistemul bancar românesc nu are o astfel de situație. Sunt cazuri în care trebuie să ne pregătim, dar probabilitatea apariției unor dezastre este foarte scăzută, cu condiția să nu ni le creăm singuri. Cu o capitalizare de 18-19% a sistemului bancar, față de o minimă de reglementare de 8% sau față de o minimă de recomandare de 10%, sistemul bancar românesc se plasează la un nivel aproape dublu. Putem să fim "acuzati" că nu alocăm pe condiții de eficiență capitalul pe care îl avem, dar nu că nu îl avem.

Reporter: Care este problema cea mai mare a sistemului bancar, în acest moment?

Sergiu Oprescu: Avem această concepție greșită că sistemul bancar are de unde și că putem să luăm de la el încontinuu. În ultimii cinci ani, acest sector a pierdut în medie 3% din capital. Pierderea echivalează cu o sumă de aproximativ 15% din fondurile proprii pe ultimii cinci ani, ceea ce înseamnă un nivel de creditare de câteva miliarde de euro, pe care sistemul bancar, astăzi, nu poate s-o facă. Altfel spus, erodăm din potențialul de creditare. Trebuie să înțelegem că noi încercăm, ca în orice alt domeniu, să atragem capital, internațional sau autohton, care să fie reinvestit. Noi trebuie să oferim randamente acestui capital. Băncile europene au un randament al capitalului de 10-12%, ca medie din 2010 până în 2014. Sistemul bancar românesc are un randament al capitalului de minus 3%. Când acest capital este alocat ca să fertilizeze economia, distribuția se face pe bază de randament. Noi nu putem avea un capital care să ofere constant pierdere și în același timp să contribuie la creșterea economică a României. Trebuie să alegem între cele două. Nu putem să mergem în permanență în paralel. Trebuie să înțelegem că nu există o economie performantă fără un sistem bancar performant.

Reporter: Mulțumesc!

EMILIA OLESCU